

Supliciul iluziei

Era zgomet mare în hala redacției: unii reparau mobila, alții vorbeau tare, noi ne vedeam de treabă, ceea ce putea să pară și ridicol. Anonimă, trupa „Scenei” discută, iarăși, despre regie. Despre regia din viață și despre cea din teatru.

- Am citit în ziarul „Le Monde” că, la festivalul de la Avignon, dacă am înțeles eu, totuși, bine, în secțiunea off, este prezent Teatrul „Nottara” cu spectacolul ăla cu picătura chinezească....

- **Scrisoare de dragoste ca un supliciu chinezesc.**

- Cum o fi ajuns el acolo?

- A ajuns, se pare, cu bani de la Ministerul Culturii și al Cultelor, care în alte ocazii este foarte zgârcit. Se pare că și acolo se confundă Festivalul de la Avignon, cel care se desfășoară în curtea Palatului Papilor, cu feluritele activități din off, unde fiecare vine și face ce vrea, chiar și umbre chinezești pe perete, dacă dorește. Mai trist este că un spectacol într-adevăr bun, cum este **Iluzia comică**, de pildă, nu a putut să meargă la un festival care nu este de anvergura celui de la Avignon, dar e, totuși, important: Mittelfest, din Italia, dedicat teatrului din Europa centrală și unde multă vreme nu fusese invitată nici o trupă românească. Spectacolul era anunțat, figura în program, cu dată cu tot, dar până la urmă n-au plecat, fiindcă nu au avut bani.

- Ei nu au fost atât de convingători...

- Exact. „Picătura chinezească” și-a rostuit banii de la Direcția Dialog Cultural Internațional, o direcție foarte activă când nu e cazul și total inactivă când ar fi cazul, pe când ceilalți au cerut de la Direcția Teatrelor. Iar acolo n-aveau. Pe de altă parte...

- În revista „Sipario” scrie că la Mittelfest se prezintă pe data de 26 iulie **Iluzia comică** a Teatrului de Comedie din București și...

- **Iluzia comică** e la București!

- Păi, cineva a încercat să obțină bani și a reușit, iar altcineva nu a reușit.

- S-au dat bani de către altă Direcție.

- Dar nu are a face, tot de la contribuabili e! Și eu vreau ca pe banii mei să meargă un spectacol de care să nu-mi fie rușine, că apoi auzi că se zice: „Aoleu! Tu ești din România? De acolo era oroarea aia pe care am văzut-o?”

- N-ai decât să nu te duci, ca să nu afli părerea lor!

- Ce-o să te faci, stimată colegă sau

coleg, când o să descoperi că acest spectacol o să se întoarcă de la Avignon cu cronici foarte bune?

- S-ar putea să le placă **Supliciul chinezesc**: am văzut nenumărați colegi din Occidentul paradisiac, încântați de niște spectacole care, potrivit criteriilor noastre, sunt considerate banale, recreatoare, cu idei spuse și răspuse de foarte mult timp. Așa că...

- Ce să înțelegem din treaba asta, că noi suntem mult mai exigenți decât occidentalii sau că suntem mult mai rămași în urmă?

- Nu, dar există critici „cu statut” care admiră un teatru foarte potolit și foarte conservator.

- Dar ăsta nu e un teatru potolit! Trebuie să recunosc că și mie îmi place teatrul potolit și că mă zgârie pe urechi și pe ochi un teatru zbânțuit și excesul de energie. Noi vorbim însă acum despre un teatru potolit și prost.

- Majoritatea oamenilor pe care i-am cunoscut eu în Occident puneau accentul pe text și pe valențele lui. Pentru ei, spectacolul în sine nu însemna mare lucru; conta dacă textul este bine montat și pus în valoare. Eu nu am văzut **Supliciul chinezesc** și nu știu cât de bine era pus în valoare...

- Era pusă în valoare lipsa de valoare a textului...

- Deși scris de un autor cu renume...

- Nu are importanță, căci nu l-a scris ca teatru, erau niște scrisori. Unele scrisori pot fi foarte interesante în teatru, cum au fost **Scrisorile călugăriței portugheze** sau **Legăturile primejdioase**, iar alte scrisori nu sunt foarte dramatice sau nu s-a găsit „cheia” lor...

- Ultimul spectacol văzut de mine la Londra a fost cel al lui Robert Lepage, **Fața nevăzută a Lunii**: un text destul de stângaci, după părerea mea, fără dramatism, avea burți, momente plictisitoare, în schimb era surprinzător și imprezvizibil, cu niște imagini și niște idei scenice cu totul și cu totul speciale. Am văzut destul de multe spectacole practic fără piesă, adică exista un text, elaborat de trupa respectivă, în absența dramaturgului, din care conflictul, țesătura dramatică lipseau cu desăvârșire. Lipseau coerența, ritmul, punctul culminant. Am mai scris despre Théâtre de Complicité. Trupa a alcătuit un text propriu despre Șostakoviți pe baza celor citite în bibliotecă. Au citit **Memoriile** lui, au făcut tot felul de proiectii cu persoane

din viața lui Șostakoviți... Au cercetat și au elaborat un text care, în afara spectacolului, nu avea, probabil, nici o valoare. Trupa, însă, este atât de bună, încât spectacolul îți tăia respirația!

- Dacă înțeleg bine, dramaturgul a devenit o noțiune desuetă!

- Ceea ce spune ea este foarte important pentru coeziunea trupei. E vorba de o trupă formată din oameni care lucrează de ani de zile împreună, au gusturi comune, lecturi comune, un fel comun de a simți teatrul și din asta iese spectacolul. Prin acest conglomerat înlocuiesc ei dramaturgul.

- Aseară s-a redifuzat la TV un interviu cu Vlad Mugar. Întrebat fără ce elemente nu poate exista teatrul, el a spus că fără autor și fără actor.

- Și că, dacă ar fi de ales doar un element, acela ar fi actorul.

- Pentru că Vlad Mugar este, a fost, în ciuda tinereții de care a dat dovadă, a energiei și a vitalității pe care a manifestat-o, un regizor de tip conservator, un regizor care lucrează cu toate elementele, nu numai cu unele.

- Théâtre de Complicité este un caz cu totul special.

- Pentru oamenii de acolo, teatrul e un mod de viață.

- Spectacolul lui Dodin, **Gaudeamus**, avea o dramaturgie precară, ca de obicei în cazul dramatizărilor, dar a fost un spectacol strălucit datorită trupei și regiei.

- Dar nici spectacolul de la care am pornit noi, **Iluzia comică**, nu „stătea” pe o piesă teribilă... Dovadă că nici nu prea s-a făcut...

- A făcut-o Strehler. Întotdeauna când vezi un spectacol de Duce să te întrebi dacă nu cumva l-a pus și Strehler!

- Ei, na! (În cor.)

- Dar realitatea este că ideile spectacolului aparțin regiei și trupei, nu rezultă neapărat din text.

- Ba rezultă, după părerea mea, și din text. Acolo este jocul de planuri dintre realitate și iluzie...

- Și în **Iluzia comică**, și în **Gaudeamus** dramaturgia era precară sub raportul construcției dramatice, al urmării destinului personajelor, al conexiunilor. Conform criteriilor clasice și conservatoare, nu ar fi primit notă de trecere. Dar oferea excelente premise trupei și avea acea ambiguitate fără de care teatrul nu există. **Iluzia comică**, așa cum e scrisă ea, o are, în timp ce **Supliciul chinezesc** n-o are, oricine ar fi regizorul.